

**Postanowienie z dnia 14 stycznia 1997 r.
II UKN 50/96**

Wznowienie postępowania w sprawach, w których okazało się, że prawo do świadczenia emerytalno-rentowego nie istnieje lub że świadczenie przysługuje w niższej wysokości, następuje w trybie art. 80 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.), będącego przepisem szczególnym wobec art. 399-416 KPC.

Przewodniczący SSN: Teresa Romer, Sędziowie SN: Andrzej Kijowski (sprawozdawca), Maria Tyszel.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 14 stycznia 1997 r. sprawy z wniosku Zofii T. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w K. o rentę inwalidzką, na skutek kasacji pozwanego od postanowienia Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 5 września 1996 r. [...]

p o s t a n o w i ł:

uchylić zaskarżone postanowienie oraz poprzedzające je postanowienie Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach z dnia 3 lipca 1996 r. [...]

U z a s a d n i e n i e

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach postanowieniem z dnia 3 lipca 1996 r. [...] odrzucił skargę Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w K. o wznowienie postępowania w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem tegoż Sądu z dnia 29 listopada 1995 r [...] przyznającym wnioskodawczyni Zofii T. rentę inwalidzką trzeciej grupy od dnia 13 czerwca 1994 r, przy wykonywaniu którego to orzeczenia organ rentowy stwierdził pomyłkę co do długości naliczonego wcześniej okresu ubezpieczenia, nie dającego zainteresowanej uprawnienia do renty. Takie rozstrzygnięcie skargi Sąd Wojewódzki uzasadnił treścią art. 403 § 2 KPC stanowiącego, że strona może żądać wznowienia postępowania w razie wykrycia takich okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu. Wymagań tych nie spełnia skarga organu rentowego, więc podlega odrzuceniu na podstawie art.410 KPC.

Zażalenie na powyższe postanowienie złożył w dniu 22 lipca 1996 r. organ rentowy, który z powołaniem się na przepis art. 80 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) wnosił o uchylenie zaskarżonego orzeczenia.

Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie postanowieniem z dnia 5 września 1996 r. [...] oddalił zażalenie, stwierdzając w uzasadnieniu takiego rozstrzygnięcia, że oparcie skargi o wznowienie postępowania na zarzucie zais-

tnienia pomyłki w ustaleniu uznanego wcześniej stażu ubezpieczeniowego wymaganego przez art. 32 ustawy o z.e.p. jest niedopuszczalne. Nie stanowi to bowiem okoliczności, z której strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu, a tym samym skarga nie odpowiada warunkom przewidzianym w art. 403 § 2 KPC.

Kasację od tego postanowienia złożył w dniu 9 października 1996 r. organ rentowy, zarzucając naruszenie przepisów o postępowaniu mogące wywrzeć istotny wpływ na wynik sprawy i domagając się uchylenia zaskarżonego postanowienia. W uzasadnieniu kasacji skarżący podnosi, że ponowna ocena dowodów przedłożonych przez Zofię T. w kwestii jej stażu pracy stanowi - wbrew stanowisku Sądu Apelacyjnego - nową okoliczność faktyczną w rozumieniu art. 403 § 2 KPC. Poza tym skarżący uważa, że przyznanie wnioskodawczyni prawa do renty inwalidzkiej narusza w rażący sposób przepisy art. 32 ustawy o z.e.p., a obciążenie Funduszu Ubezpieczeń Społecznych bezpodstawną wypłatą powtarzających się świadczeń godzi również w interes Rzeczypospolitej Polskiej, na co zwrócił uwagę Sąd Najwyższy np. w wyroku z dnia 24 stycznia 1996 r., II URN 52/95 (OSNAPIUS 1996 nr 16 poz. 238). Skarżący podkreśla przy tym, że współodpowiedzialność za taką sytuację spada na sądy orzekające bez skontrolowania prawidłowości decyzji rentowej w przedmiotowej sprawie w odniesieniu do stażu pracy zainteresowanej.

Sąd Najwyższy rozważył co następuje:

Kasacja jest uzasadniona, gdyż trafnie zarzuca naruszenie przepisów postępowania mogące mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Uchybienie to nie polegało jednak - wbrew sugestiom skargi - na błędnej wykładni art. 403 § 2 KPC, który to przepis rzeczywiście uzależnia wznowienie postępowania od późniejszego wykrycia okoliczności faktycznych lub środków dowodowych mogących wpłynąć na wynik sprawy, jeżeli strona nie mogła z nich skorzystać w poprzednim postępowaniu. Tymczasem w postępowaniu tym, tj. w postępowaniu zakończonym prawomocnym wyrokiem Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach z dnia 29 listopada 1995 r., mógł być zgłoszony zarzut, że wnioskodawczyni nie spełnia wymagań z art. 33 ust. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.), powoływanej dalej, jako ustawa o z.e.p. W dziesięcioleciu poprzedzającym datę zgłoszenia wniosku rentowego wnioskodawczyni wykazała bowiem tylko 8 miesięcy i 3 dni okresów składkowych, do których wolno było doliczyć maksimum 1/3 okresów nieskładkowych (2 miesiące i 21 dni), co łącznie nie sięgało koniecznych pięciu lat zatrudnienia. Wyniku tego nie zmienia ewentualne liczenie owego dziesięciolecia wstecz od daty powstania inwalidztwa, ustalonej w przedłożonej na rozprawie w dniu 20 listopada 1995 r. opinii biegłych lekarzy "od zakończenia zasiłku chorobowego", czyli od dnia 13 czerwca 1994 r.

Wspomniane wcześniej uchybienie procesowe polegało natomiast na rozpatrywaniu skargi o wznowienie postępowania rentowego w świetle przepisów kodeksu postępowania cywilnego, zamiast przepisów ustawy o z.e.p. Sądy obu instancji przeoczyły, że w kwestii wznowienia postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe istnieje w tej ustawie szczególne unormowanie art. 80, które korzysta z pierwszeństwa zastosowania. Przepis art. 80 ust. 2 pkt 2 ustawy o z.e.p., jako podstawę prawną swego żądania wskazywał zresztą organ rentowy zarówno we wniosku o wznowienie

postępowania, jako też w zażaleniu na postanowienie Sądu pierwszej instancji. Jednakże Sądy obu instancji pominęły tę podstawę milczeniem i zgodnie powołały się na art. 403 § 2 KPC, wobec czego organ rentowy spróbował niesłusznie oprzeć skargę kasacyjną na rozszerzającej interpretacji tego ostatniego przepisu.

Powoływany wyżej przepis art. 80 o z.e.p. stanowi w ust. 1, że prawo do świadczeń lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone dowody lub ujawnione okoliczności istniejące przed wydaniem decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość. Jeżeli zaś prawo lub wysokość świadczenia ustalone zostały orzeczeniem organu odwoławczego, to organ rentowy we własnym zakresie wydaje decyzję przyznającą prawo do świadczenia lub podwyższającą jego wysokość (ust. 2 pkt 1), czyli decyzję korzystną dla zainteresowanego, bądź też wstrzymuje wypłatę świadczeń w całości lub w części, jeżeli emeryt lub rencista korzystał ze świadczeń na podstawie nieprawdziwych dokumentów lub zeznań albo w innych wypadkach złej woli (ust. 2 pkt 3), bądź też występuje w każdym czasie do organu odwoławczego z wnioskiem o wznowienie postępowania, gdy z przedłożonych dowodów lub ujawnionych okoliczności wynika, że prawo do świadczeń nie istnieje lub że świadczenia przysługują w niższej wysokości (ust. 2 pkt 2). Organem odwoławczym w rozumieniu cytowanego ostatnio przepisu jest właściwy sąd pracy i ubezpieczeń społecznych, który zgodnie z art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz. U. z 1989 r., Nr 25, poz. 137 ze zm.) rozpatruje odwołania od decyzji organu rentowego.

Wznowienie postępowania na podstawie art. 80 ust. 2 pkt 2 ustawy o z.e.p. nie jest więc uzależnione od wykazania przez organ rentowy, że z okoliczności faktycznych lub dowodów podważających prawo do świadczenia lub jego wysokość nie mógł skorzystać w poprzednim postępowaniu. Jest to więc uregulowanie bardziej liberalne od przyjętego w kodeksie postępowania cywilnego, co wiąże się z charakterem uprawnienia emerytalno-rentowego, nabywanego po spełnieniu wszystkich warunków określonych bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa ubezpieczeń społecznych, w świetle których decyzja organu rentowego ma jedynie deklaratoryjne znaczenie.

Z wyżej wskazanych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹³ § 1 KPC orzekł, jak w sentencji postanowienia.

=====